

€ 5,95

DECEMBER 2017

CULTURE

Uit de Dordtse Middeleeuwen

In de keldergewelven van Het Hof van Nederland zijn voorwerpen te zien van het Dordrecht in de Late Middeleeuwen. Een tijd dat het katholieke geloof regulier was en de Reformatie nog even op zich lieten wachten. Mensen woonden missen bij, vierden christelijke feest- en heiligendagen en deden mee met processies. Ook toen werd het kerstfeest al uitbundig gevierd. Waarbij net als nu veel werd gegeten en gedronken, tenminste als je daar het geld voor had. Enkele voorwerpen in Het Hof geven ons een idee hoe een kersttafel eruit zou kunnen hebben gezien. Een fictieve reconstructie van een even zo fictieve familie in het middeleeuwse Dordrecht.

DEBORAH PAALMAN

Warm en luxe

Stelt u zich eens een kerstavond van een rijk Dordts gezin in de Late Middeleeuwen voor. Ze hebben net de mis bijgewoond en keren terug naar huis. In hun beste kleren hebben ze in de kerk gezeten en zijn koud geworden van het lange zitten. Ze spoeden zich naar hun huis aan de Voorstraat, waar het vuur lekker brandt en de tafel al is gedekt.

Kaarsen en olielampen verlichten de kamer waar wordt gegeten. Op tafel staan een bronzen en messing knoop-kandelaar. Die danken hun naam aan de knoopvormige verdikkingen in de steel. Het zijn echte luxe producten die alleen rijkere mensen kunnen betalen. Een tinnen kan met eikeltjes op de deksel staat al klaar met bier. Of misschien zit er wijn in, dat kan ook. Het uit Duitsland geïmporteerde glaswerk heeft noppen. Dat valt met vette vingers niet snel uit je handen. Handig, want er staan gebraden gans en varken op het menu. Toch is voorzichtigheid geboden, want glaswerk is kostbaar. Drinken kan ook uit een wijnschaaltje of kommetje. Het steengoed komt uit Duitsland, uit het Rijnland, waar

Ruitje uit de 16de eeuw met een voorstelling van een edelman aan de maaltijd
Huis Van Gijn, Dordrecht

Kandelaars, kan,
glazen, drinkkommen

ook veel wijn vandaan komt. Uit de keuken komt de geur van varken aan het spit. De keramische vetvanger vangt het vet op.

Heilige Barbara

Voor het opdienen van de gerechten worden de mooiste schalen gebruikt. Het zijn pronkschalen, zoals die met de toren van de Heilige Barbara. De middeleeuwse samenleving was doortrokken van het katholieke geloof en scènes uit de Bijbel en heiligen kwam je overal tegen. Ook op gebruiksvoorwerpen als deze.

De Heilige Barbara, een martelares, leefde in de derde eeuw na Christus. Nogal wat jongemannen kwamen haar heidense vader om haar hand vragen. Daarom sloot hij haar op in een toren. Maar in het geheim bekeerde Barbara zich tot het christendom. Daar verwijzen de drie ramen in de toren naar: de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Toen haar vader haar bekering ontdekte, liet hij haar folteren, zodat ze haar geloof zou opgeven. Maar 's nachts genazen haar wonden op miraculeuze wijze. Vervolgens

onthoofdde hij zijn dochter, maar moest dat zelf met de dood bekopen; hij werd meteen getroffen door de bliksem... Zo werd Barbara de beschermheilige tegen brand en bliksem en tegen een plotselinge dood. De takken naast de toren zijn van de martelaarspalm.

Feestelijk gekleed

Naast een goed gedekte tafel zal de familie zich zo mooi mogelijk hebben aangekleed. Met nieuwe kleding en schoenen. Zo draagt de heer des huizes halfhoge geitenleren schoenen met een ingenieuze enkelsluiting. Daarmee kan hij de schoen in één hand-omdraai dichtsnoren.

Zijn jongste dochter is één jaar geworden en kan net lopen. Zij heeft voor het eerst schoenen gekregen. Prachtig versierd en nog heel klein: maat zo. Zijn vrouw draagt een hoofdoek van zijde. Bij de hals houdt een erfstuk de doek bijeen: een broche van haar grootmoeder. Dit sieraad is van tin en glas, niet van edelmetaal en edelstenen. Daarvoor was haar familie kennelijk niet rijk genoeg. Om haar pols draagt ze een armband van

barnsteen en bergkristal, een erfstuk uit de familie van haar echtgenoot. De kristallen glinsteren mooi in het kaarslicht...

Andere blik

Als u binnenkort nog eens naar Het Hof gaat, bekijkt u deze voorwerpen vast met een andere blik. Misschien ziet u ze denkbeeldig op tafel staan – de schalen gevuld met lekkers – en denkt u aan de dragers van de schoenen en sieraden. En komen de voorwerpen die nu zo roerloos in de vitrine liggen in uw verbeelding tot leven... <

Vetvanger, schaal, schoenen, broche